

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
végzése**

Az ügy száma: Kfv.VII.45.017/2024/8.

A tanács tagjai: Dr. Magyarfalvi Katalin
a tanács elnöke
Dr. Cséffán József
előadó bíró
Dr. Varga Zs. András
bíró
Dr. Remes Gábor
bíró
Dr. Varga Eszter
bíró

A felperes: felperes neve
(felperes címe)

A felperes képviselője: Dr. Csajági Tímea Ügyvédi Iroda
(felperesi képviselő címe)

Az alperes: Budapest Főváros Kormányhivatala
(alperes címe)

Az alperes képviselője: Dr. Papp Gabriella kamarai jogtanácsos

A per tárgya: baleseti járadék

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

Az elsőfokú bíróság határozatának száma:
Fővárosi Törvényszék 103.K.701.582/2021/59.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 103.K.701.582/2021/59. számú ítéletét hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítja.

A Kúria a felperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét 25.000 (huszonötezer) forintban állapítja meg.

A végzés ellen perorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

Tényállás

[1] A felperes 2008. november 27-én elszenvedett üzemi balesetével összefüggésben bekövetkezett, baleseti eredetű egészségkárosodására tekintettel 2010. május 15-től 2. fokozatú baleseti járadékban részesül.

[2] Az alperes a 2020. december 2-án kelt BP/L511/21812-2/2020. számú határozatával a felperes baleseti járadékának a korábban megállapított és folyósított összegben történő továbbfolyósításáról rendelkezett. Döntését azzal indokolta, hogy orvosszakértői szerve a felperes baleseti eredetű egészségkárosodásának mértékét 25%-ban határozta meg, ezért továbbra is a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) 58. § (1) bekezdés b) pontja szerinti 2. baleseti fokozatba tartozik, az ennek megfelelő összegű baleseti járadékra jogosult.

Kereseti kérelem és védirat

[3] A felperes keresetében a határozat megváltoztatását vagy megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérte. Álláspontja szerint a határozat jogszabálysértő, mert az üzemi baleseti eredetű egészségkárosodása magasabb mértékű; a szakvéleményből nem ellenőrizhető, hogy baleseti egészségkárosodása a jogszabályban, a komplex minősítésre vonatkozó részletes szabályokról szóló 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendelet (a továbbiakban: NEFMI rendelet) 1. § (1) bekezdésében, 2. § (1) bekezdésében és 1. számú mellékletében meghatározott számítási képletek alkalmazásával került-e megállapításra; az alperes a tényállás tisztázási kötelezettségét megsértette, mert a szakértő a mentális és szociális készségei elvesztését, bokáit és térdízületeit érintő mozgásszervi károsodását és a tápláltsági állapotát figyelmen kívül hagyta; a szakvélemény hiányos, aggályos, ellentmondásos, etikátlan és sérti a tájékoztatáshoz való betegjogait és a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogát.

[4] Az alperes védiratában kérte a kereset elutasítását, a határozatában foglalt ténybeli és jogi indokokat fenntartotta. A peres eljárás során hivatkozott a felperes korábbi baleseti járadékigényével kapcsolatos Kfv.VII.37.308/2021/7. számú kúriai ítéletben foglaltakra, valamint arra, hogy a felperes esetében a 2010 óta elvégzett valamennyi felülvizsgálat alkalmával 2. baleseti fokozatnak megfelelő értékelést történt.

Az elsőfokú bíróság döntése

[5] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét – az Ebtv. 42. § (3) bekezdése, 58. § (1) bekezdés *a)-d)* pontjai, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. § (1) bekezdése, 300. § (1) bekezdése, az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szakértői tv.) 3. § (1) bekezdése, a NEFMI rendelet 1. § (1) bekezdése, 2. § (1) bekezdése alkalmazásával – elutasította.

[6] Az ítélet indokolása szerint a bíróság a tényállást a felperes indítványára kiegészített közigazgatási iratok tartalma, valamint a perben felvett további bizonyítás, az igazságügyi szakértői vélemény egyes megállapításai figyelembevételével állapította meg. A felperes a tényállás tisztázatlanságát megalapozatlanul sérelmezte; az alperes – a Szakértői tv.-ben meghatározott követelményeknek, a bíróság kirendelő végzésének megfelelő, aggálytalan igazságügyi szakértői véleményben foglaltakra figyelemmel – jogszerűen rendelkezett a baleseti járadék 2. baleseti fokozat szerinti továbbfolyósításáról. A felperes a szakértői vizsgálaton az igazságügyi szakértő, valamint a bíróság felhívására, a vizsgálaton való személyes részvétel elmulasztásának jogkövetkezményeire történt bírósági figyelmeztetés ellenére személyesen nem jelent meg; a szakértő a felperesnek a szakértői vizsgálatról való távolmaradása, mulasztása miatt a rendelkezésére álló iratok alapján készíthette el szakvéleményét, amely erre figyelemmel az több ponton csak feltételezéseket tartalmaz.

[7] Az elsőfokú bíróság utalt arra, hogy a felperes korábbi ügyében hozott Kfv.VII.37.308/2021/7. számú határozatban a Kúria rögzítette, hogy a perben különleges szakértelmet igénylő kérdés a felperes üzemi balesettel kapcsolatos egészségkárosodása mértékének megállapítása; a Kúria a szakértői vizsgálatoktól való sorozatos távolmaradást, a szakértői vizsgálat meghíúsulását a szakvélemény beszerzése akadályának tekintette, amelyet a felperes terhére értékelt.

[8] Az elsőfokú bíróság szerint a felperes alaptalanul hivatkozott a szakvélemény hiányosságaira, mert az általa hiányolt részkárosodásokat az igazságügyi orvosszakértő vizsgálta, azonban a térdízületi részkárosodást nem találta megállapíthatónak, illetve arra a következtetésre jutott, hogy a felperes tápláltsági zavarából eredő részkárosodása, magasvérnyomás betegsége és csípő mozgásbeszűkülése az üzemi balesettel nem állnak okozati összefüggésben, továbbá nem találta kétséget kizáróan igazolhatónak azt, hogy a felperesnél a jobb váll mozgásbeszűkülése a balesettel összefüggésben alakult ki. A szakértő a pszichiátriai részkárosodás esetén nem zárta ki, hogy az részben baleseti eredetű, azonban ennek mértékét kórdokumentáció hiányában nem találta megállapíthatónak.

[9] A bíróság megállapította, hogy a szakvélemény a felperes baleseti eredetű egészségkárosodása tekintetében kétféle levezetést rögzít ugyan, annak tartalmából azonban megállapítható, hogy a szakértő véleménye szerint a jobb vállat érintő mozgásszervi problémák baleseti eredetű károsodásként nem vehetők figyelembe. A feltételezéseken alapuló szakértői megállapítások a felperes személyes vizsgálata alapján lettek volna bizonyíthatók, ezért a szakértő csupán azokat a megbetegedéseket rögzíthette, amelyek a rendelkezésére álló dokumentumok alapján kétségtelenül megállapíthatók. A felperesre nézve „esetlegesen” kedvezőbb megállapítások rögzítését a felperes személyes vizsgálatról való

távolmaradása zárta ki, a felperes magát zárta el attól, hogy a bizonyítás számára kedvező eredménnyel záruljon.

[10] Az elsőfokú bíróság az alperes szakértői véleménnyel kapcsolatos aggályait a perben tett, egymásnak ellentmondó (elfogadó, utóbb visszavont) nyilatkozataira figyelemmel külön nem vizsgálta, továbbá azért sem, mert a bizonyítás sikertelensége következményeit a felperes terhére kellett levonni, a szakvélemény esetleges ellentmondásainak tisztázására ezért nem kerülhetett sor. A felperes alaptalanul állította, hogy az igazságügyi orvosszakértő által végzett minősítéseket nem ismerhette meg, ezek tartalmáról ugyanis megfelelő időben értesült, részére a bíróság a szakvéleményt megküldte, arra észrevételt tehetett. Miután a szakértői bizonyítástól a felperes magatartása következtében további siker nem volt várható, ezt a körülményt a felperes terhére kellett értékelni.

A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem

[11] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását, valamint az alperes költségekben marasztalását kérte a Kp. 2. § (2)-(4) és (7) bekezdéseinek, 78. § (2) bekezdésének, a Kp. 78. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 313-317. §-ainak megsértésére hivatkozva.

[12] A felperes kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást az aggályos igazságügyi szakértői vélemény alapján állapította meg, az aggályosságok kiküszöbölésére nem tett megfelelő intézkedéseket, a szakvélemény írásbeli, ennek eredménytelensége esetén a szakértő személyes meghallgatásával történő kiegészítése iránt nem intézkedett, ezzel megsértette a Kp. 78. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 313-317. §-aiban foglalt eljárási szabályokat, különösen a szakértői vélemény aggályainak és hiányosságainak kiküszöbölésére előírt rendelkezéseket.

[13] A szakértő a peradatokkal ellentétes, homályos feltételezések alapján állapította meg az egészségkárosodását 24%-os mértékben. A szakvélemény aggályos, mert a szakértő a baleseti egészségkárosodása mértékét kizárólag a bal vállövre külön állapítja meg, illetve a feltételezések alapján két eltérő egészségkárosodási mértéket határoz meg. A mindkét oldali vállízületet érintő sérülés baleseti eredetét egyik fél sem vitatta, a peradatok alapján kétséget kizáróan igazolható, hogy a jobb váll beszűkülése is a balesettel összefüggésben alakult ki. Az elsőfokú bíróságnak a szakértő által a mindkét vállöv sérülésének baleseti eredete alapján meghatározott 37%-os baleseti eredetű egészségkárosodási mértéket kellett volna irányadónak tekinteni döntésének meghozatala során.

[14] A felperes kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a szakvéleménnyel kapcsolatos észrevételeit megküldte ugyan a szakértőnek, azonban a szakértő észrevételeinek bevétele nélkül a tárgyalást berekesztette és határozatot hozott. A szakértő észrevétele a döntéshozatalt követően érkezett meg a bírósághoz, ezért az abban foglaltakat a felek az ítélethozatal előtt nem ismerhették meg, arra vonatkozóan nyilatkozatot, bizonyítási indítványt nem terjeszthettek elő. Ez az ügy érdemi elbírálására kihatott, figyelemmel arra, hogy a szakértő a bal váll sérülésének baleseti eredetére vonatkozóan nem adott magyarázatot. Indokolt lett volna a szakértői vélemény kiegészítése, a szakértőnek a tárgyaláson történő személyes meghallgatása, illetve amennyiben a szakvélemény aggályossága ezúton sem lett volna kiküszöbölhető, a bíróságnak új szakértőt kellett volna kirendelnie.

[15] A felperes álláspontja szerint a perben a szakértőnek nem arról kellett állást foglalnia, hogy a – felek által nem vitatottan – baleseti sérüléseiből visszamaradt egészségkárosodása a balesettel összefüggésben keletkezett-e, hanem arról, hogy a NEFMI rendelet előírásait betartva az alperes által megállapítottnál magasabb mértékű-e az egészségkárosodása. A szakértő a 37%-os egészségkárosodás mértéket megállapította, feltételezésekbe megalapozottan nem bocsátkozhatott volna. Utalt arra, hogy a hatósági eljárásban beszerzett szakértői vélemény nem felel meg, míg az igazságügyi szakértő szakvélemény megfelel a NEFMI rendeletben foglaltaknak azzal, hogy a szakértő nem közölte teljeskörűen, a rendelet előírásainak megfelelő részletességgel az elvégzett számításait.

[16] A felperes kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság az igazságügyi szakértő szakvéleményének az ügy érdemi elbírálására kiható kirívó aggályosságát nem küszöbölte ki, illetve a felek ítélethozatalt megelőző nyilatkozattételi jogának elvonása a tisztességes eljárás követelményébe ütközik, felperes alapvető eljárási jogait sérti. A bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a hatósági eljárásban készült szakvélemény mindkét válllöv sérülését figyelembe vette, ellenben az igazságügyi szakértő szakvéleménye az alacsonyabb baleseti egészségkárosodási mérték megállapítása tekintetében csak az egyik válllöv sérülésén alapul. A peradatok alapján a mindkét válllöv sérülése esetére megállapított, az alperes határozata szerinti 25%-os egészségkárosodást jelentősen meghaladó 37%-os egészségkárosodás bizonyított, amelynek a szakvéleményben történt megállapítása önmagában a szakértői bizonyítás sikerességét, a kereseti kérelem megalapozottságát támasztja alá és bizonyítja az alperes határozata alapjául szolgáló szakértői vizsgálat hiányosságait. Az igazságügyi szakértő – a jogerős ítéletében foglaltakkal szemben – nem állította, hogy a jobb válllöv sérülésének baleseti jellegéről a felperes testi vizsgálata útján lehetett volna meggyőződni. Mindkét váll sérülésének balesettel való összefüggését valamennyi előzményi irat (a baleset bekövetkeztekor kiállított ambuláns lap, a megelőző eljárásokban beszerzett szakvélemények, ... igazságügyi szakértő szakvéleménye, a munkajogi kártérítési perben Mfv.I.10.448/2015/5. számon hozott ítélet, stb.) is alátámasztja, azt az alperes sem vonta kétségbe, ellenkezőleg: beadványában maga is azt állította, hogy a baleseti egészségkárosodás mértékét mindkét válllöv sérülése után visszamaradt egészségkárosodás alapján állapította meg. Erre tekintettel a bíróságnak a szakértő által erre az esetre meghatározott 37%-os baleseti egészségkárosodási mértéket kellett volna ítélete alapjául elfogadni.

[17] Döntését az elsőfokú bíróság a mindkét fél által vitatott szakvéleményre alapította, a szakvélemény aggálytalanságát nem indokolta meg, az alperesnek a szakvélemény iratellenességével kapcsolatos aggályait, valamint a felperes észrevételeit nem vette figyelembe. Az indokolás csupán azt tartalmazza, hogy az igazságügyi szakértő mennyiben tett eleget a szakértőt kirendelő végzésben foglaltaknak. A felperes utalt arra, hogy a perben nem állította, hogy az igazságügyi orvosszakértő által végzett minősítéseket nem ismerhette meg, csupán azt sérelmezte, hogy az alperes észrevételeit nem ismerhette meg.

[18] A felperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott a szakértői vélemény aggályosságával kapcsolatban követendő kúriai gyakorlatra (Kfv.X.37.763/2019/6., Kfv.X.37.969/2019/4.), amelyre figyelemmel álláspontja szerint a bíróságnak a Pp. 317. § (1) bekezdés d) pontja alapján fel kellett volna hívnia a felek figyelmét a szakvélemény kirívóan iratellenes, ellentmondásos, homályos és hiányos megállapításaira, valamint arra is, ha a szakértői vélemény aggályosságának kiküszöbölésére csak a testi vizsgálatot tartotta volna alkalmasnak. Ilyen tájékoztatást azonban a tárgyalási jegyzőkönyv nem tartalmaz és a szakértő sem utalt arra, hogy a testi vizsgálat elmaradása a sérülés baleseti jellegének az igazolásában akadályozta volna. Az elsőfokú bíróságnak a szakértői véleményre tett észrevételek megküldése mellett fel kellett volna hívnia a szakértőt arra is, hogy adjon magyarázatot az iratellenes, ténybeli alapot nélkülöző megállapítások kiigazítására,

kiegészítésére, illetve arra, hogy miért csak korlátozott szakvélemény adható a testi vizsgálat hiányában.

[19] Az igazságügyi szakértő határozathozatalt követően beérkezett észrevételeivel kapcsolatban a felperes kifejtette, hogy a szakvélemény korlátozottságát kizárólag annak súlyosan jogszabálysértő hiányosságai okozhatták; utalt arra, hogy az igazságügyi szakértő nem indokolta, hogy a rendelkezésre álló tényekhez képest milyen eredmény lenne a testi vizsgálatról várható.

[20] Az elsőfokú bíróság az ambuláns lapok beszerzésére irányuló kérelmét megalapozatlanul minősítette alaptalannak, illetve tévesen állította, hogy a felperesnek kellett volna iratbetekintés útján intézkednie az esetlegesen hiányzó iratok benyújtása, pótlása iránt, ugyanis a Szakértői tv. 45. § (2) bekezdés c) és e) pontja alapján a bíróság kötelessége a szakértő részére az ügy teljes iratanyagának a megküldése.

[21] A felperes szerint a testi vizsgálat elmaradása a bizonyítás sikertelenségét nem eredményezte, figyelemmel arra, hogy az elsőfokú bíróságnak az első tárgyaláson közölt álláspontja szerint az igazságügyi szakértő a rendelkezésre álló dokumentumok alapján meg tudja állapítani, hogy az alperes eljárása során beszerzett szakértői véleménnyel egyetért-e, továbbá a szakértői munka a korábban kirendelt igazságügyi szakértő véleménye szerint is elvégezhető a perbeli iratok alapján.

[22] A felperes kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a jogerős ítélet [21] bekezdésében foglaltakról a feleket nem tájékoztatta, az első tárgyaláson a feleknek eltérő tájékoztatást adott. Bizonyítandó tényként a felperes kioktatása körében egyedül azt jelölte meg, hogy az üzemi balesettel összefüggésben álló baleseti károsodás 2020. november 26-án fennálló mértékét kell bizonyítania. Az elsőfokú bíróság által a felek részére adott tájékoztatás eltér a hatályos szabályozás alapján is követendő bírói gyakorlattól (EBH2011. 2351.), nem teljeskörűen tartalmazza azokat a bizonyítandó tényeket, amelyekre utóbb az ítéletének megállapításait alapozta, és ezekről a tényekről, valamint bizonyítási jelentőségükről a per folyamán később sem kapott a jogi képviselő nélkül eljáró felperes közérthető kioktatást, ezért nem volt, illetve nem is lehetett tudomása arról, hogy az időközben bekövetkező egészségromlás ténye is a bizonyítás részét képezheti a perben. A jogerős ítélet kihirdetéséig az sem volt számára egyértelműen megállapítható, hogy a bíróság pontosan mit tekintett bizonyítandó szakkérdésnek, ugyanis e tekintetben ellentmondásos volt a bíróság tájékoztatása. Az elsőfokú bíróság mindezekkel megsértette a Kp. 2. § (7) bekezdésében foglaltakat, eltért a Kfv.IV.37.955/2019/6. számú kúriai határozattól.

[23] A felperes az igazságügyi szakértőnek a szakvéleménnyel kapcsolatos észrevételeire adott válaszával összefüggésben kifogásolta, hogy a NEFMI rendelet nem teszi alkalmazhatóvá a 2012. február 17-i hatálybalépését megelőzően (2004-ben) kiadott, a rendelettől eltérő értékelési módszert lefektető FNO irányelvet, ezért az nem képezhetne volna a rendelet alapján történő szakértői minősítés alapját, és a baleseti károsodás 0,8-as szorzószámmal csökkentett mértékénél magasabb %-os értéket kellett volna megállapítania a szakértőnek.

[24] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását, perköltséget nem igényelt.

A Kúria döntése és jogi indokai

[25] A Kúria a Kp. 118. § (1) bekezdés alkalmazásával a felülvizsgálati kérelmet befogadta, a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem keretei között megvizsgálta, és megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem alapos az alábbiak miatt.

[26] A felperes felülvizsgálati kérelmében az elsőfokú bíróság által kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményének aggályosságára, az aggályosság kiküszöbölését lehetővé tevő perbeli cselekmények elrendelésének elmulasztására, a bizonyítékok értékelésének hiányosságaira, a tisztességes eljárás, a tájékoztatási kötelezettség szabályainak megsértésére hivatkozott, ezért a Kúriának a jogerős ítélet felülvizsgálata során arról kellett döntenie, hogy az elsőfokú bíróság – a fenti indokokkal összefüggésben – megsértette-e a Kp. és a Pp. felperes által megjelölt rendelkezéseit [a Kp. 2. § (2)-(4) és (7) bekezdéseiben, 78. § (2) bekezdésében és a Kp. 78. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 313-317. §-aiban foglaltakat].

[27] A peradatok szerint az elsőfokú bíróság a tárgyalás kitűzése előtt – a jogerős ítéletben részletesen ismertetettek szerint – több ízben felhívta a felperest arra vonatkozó nyilatkoztattételre, kéri-e előzetes orvosszakértői bizonyítás lefolytatását, amely felhívásokra a felperes nem válaszolt, illetve nemleges választ adott. Az ezután kirendelt igazságügyi szakértői szervezet (...1, ...2, ...3) a bíróság, részben kizárási okok bejelentésére, részben mert a felperes a szakértői vizsgálaton nem kívánt személyesen megjelenni, a kirendelés alól felmentette; a 15. számú végzésben foglalt, arra az esetre kilátásba helyezett jogkövetkezményeket, ha a felperes a szakértővel vizsgálat elvégzése céljából a megadott határidőben nem veszi fel a kapcsolatot, a bíróság nem alkalmazta: pénzbírságot nem szabott ki, a rendelkezésre álló iratok alapján nem döntött a keresetről. Az elsőfokú bíróság az első tárgyaláson – a Kp. 2. § (1) és (4) bekezdése, 3. §-a, 71. § (2) bekezdése, 85. § (2) bekezdése és a Pp. 265. § (1) bekezdése alapján – tájékoztatást adott a feleknek a szakértői bizonyítás szükségességéről, annak módjáról, a szakértő által vizsgálandó tényekről, a felperest terhelő bizonyítási kötelezettségről (35. számú jegyzőkönyv 2. oldal 4-8. bekezdés, 3. oldal 1. és 3. bekezdés) és arról, hogy a vizsgálat „dokumentumok” alapján is elvégezhető. Ezt követően a bíróság a ...4t rendelte ki szakértőként azzal, hogy a szakértő az orvosi iratok áttanulmányozása alapján adjon választ – egyebek mellett – arra a kérdésre, hogy a felperes üzemi baleseti eredetű egészségkárosodása milyen mértékű az alperes határozata meghozatala időpontjában, baleseti egészségkárosodásként figyelembe vehető-e és milyen mértékben a felperes kezeit és lábait érintő mozgáskorlátozottság, a túlsúlyhoz kapcsolódó táplálkozási zavar és a szorongásos pszichés állapota (38. számú végzés). A szakértő a bíróságtól – egyrészt leterheltségére, másrészt arra tekintettel, hogy a felperes a korábbi vizsgálaton nem jelent meg, ezért ismételten megidézték – határidő hosszabbítást kért, amelyről a bíróság a 45. számú végzésben tájékoztatta a felperest, egyben felhívta, hogy az újabb orvosi vizsgálaton jelenjen meg, ellenkező esetben „a terhére fogja értékelni a távolmaradását”. A felperes a kirendelt szakértői szervnél a személyes vizsgálatára kitűzött időpontokban nem jelent meg, a bíróságtól kérte a személyes vizsgálaton megjelenés elrendelésének visszavonását, vitatva annak szükségességét. Ezt követően a bíróság arra hívta fel a szakértőt, hogy szakvéleményét, amennyiben a felperes személyes vizsgálatára nem került sor, a per iratainak, azon belül az orvosi iratoknak az áttanulmányozása alapján terjessze elő és térjen ki arra, hogy a személyes vizsgálat hiánya akadályozta-e és mennyiben a szakvélemény elkészítését (49. számú végzés).

[28] A szakértő szakvéleményében mindenekelőtt rögzítette, hogy a felperes személyes vizsgálata hiányában „csak korlátozott értékű vélemény adható”; a rendelkezésre álló orvosi dokumentáció figyelembe vételével – a csípőízületre vonatkozó leletek szakvéleményben részletezett értelmezésétől, a mozgásbeszűkülés mértékétől is függően – 51%-os, vagy 41 %-os mozgásszervi részkárosodás, 9%-os szív- és érrendszeri, 9%-os pszichiátriai és 6%-os

tápláltsági zavar okozta részkárosodás, ennek alapján 39%-os vagy 46%-os egészségi állapot állapítható meg. Ezek közül baleseti eredetűnek részben, érdemi kórdokumentáció hiányában nem értékelhető mértékben a pszichiátriai részkárosodás, illetve – a következők szerint – a váll vagy vállak mozgásbeszűkülése okozta részkárosodás fogadható el. Amennyiben a felperes mindkét oldali felső végtagi mozgásbeszűkülése baleseti eredetű, a pszichés részkárosodással együtt legfeljebb 37%-os, amennyiben kizárólag a bal váll mozgásbeszűkülése áll összefüggésben a balesettel, a pszichés károsodással együtt 24 %-os mértékű baleseti egészségkárosodás lenne véleményezhető.

[29] A fent ismertetettek szerint a szakértő a perben vitás szakkérdésben, a felperes egészségkárosodása mértékének meghatározása során – részben a csípők beszűkülésére vonatkozó orvosi leletek értelmezésétől, illetve a váll(ak) baleseti eredetű részkárosodásának megállapíthatóságától függően, továbbá a számszakilag meg nem határozott mértékű pszichés részkárosodás figyelembe vételével – kétféle, a per mikénti eldöntését befolyásoló véleményt adott: a 37%-os baleseti eredetű egészségkárosodás a felperes 3. baleseti fokozat alapján járó járadékra való jogosultságát, míg a 24%-os mértékű károsodása az alperes határozatával megállapított 2. fokozatba tartozását támasztja alá. A szakértő a bíróság által feltett azon kérdésre, hogy véleménye elkészítését a személyes vizsgálat hiánya mennyiben akadályozta, azon túl, hogy ilyen esetben „csak korlátozott vélemény adható”, nem tért ki.

[30] A Kp. 78. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 316. § (1) bekezdés *b)* és *c)* pontja értelmében a kirendelt szakértő szakvéleménye aggályos, ha homályos, a perbeli adatokkal ellentétes. Homályosnak tekintendő a szakvélemény, ha annak tartalma akár csak az egyes megválaszolandó kérdések vonatkozásában nem egyértelmű, a szakértő az általa lefolytatott vizsgálat alapján nemcsak szakmai ténymegállapításokat fogalmaz meg, nemcsak a ténymegállapításokból vonja le következtetéseit, illetve, ha a szakvéleményben foglaltak nem világosak, nem ellentmondásmentesek, a logikus gondolkodás alapján nem érthetők [Szaktv. 2. § 15. pont].

[31] A Kúria megállapította, hogy a perben kirendelt szakértő szakvéleménye homályos, mert ugyan különböző részeiben, de – a fent ismertetettek szerint – ténymegállapításokon és feltételezéseken egyaránt alapul, továbbá a jobb vagy/és bal váll beszűkülésének baleseti eredetét illetően ellentmondásos, egyes peradatokkal (2008. október 27. ambuláns lap, munkabaleseti jegyzőkönyv, ... szakvéleményei, stb.) is ellentétes, mert tartalmazza azt is, hogy a felperes mindkét vállövének sérülése, illetve azt is, hogy csak a bal vállövének sérülése baleseti eredetű. Az igazságügyi szakértő szakvéleményének feltételezéseken alapuló (alternatív) része a kirendelő végzésben foglaltak félreértésén alapul, a szakértő olyan kérdést válaszolt meg, amelyet a bíróság nem tett fel: a bíróság a felperes személyes megjelenésének hiányában a rendelkezésére álló iratok, orvosi dokumentáció alapján elkészített, nem pedig feltételezéseken alapuló (alternatív) szakvélemény előterjesztésére hívta fel a szakértőt. Az elsőfokú bíróságnak az a rendelkezése, hogy a szakértő térjen ki szakvéleményében arra, hogy a személyes vizsgálat hiánya akadályozta-e és mennyiben a szakvélemény elkészítését, szintén nem azt jelenti, hogy a szakértő az orvosi iratokban szereplő adatok különböző, egymástól eltérő értékelését adja, ezzel lényegében több szakvéleményt terjesszen elő. Ha a szakértő – akár részben – a bíróság szakértő kirendelő végzésében foglalt kérdések téves értelmezése alapján válaszolja meg, a szakértői vélemény aggályos.

[32] A peradatok szerint az elsőfokú bíróság a felperesnek a kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye aggályosságával és további szakértői bizonyítás elrendelésével kapcsolatos beadványa alapján 57. sorszámú végzésével felhívta a szakértőt, hogy az arra vonatkozó nyilatkozatát és észrevételeit a kézbesítéstől számított nyolc napon belül terjessze elő. A szakértő észrevétele a bírósághoz a döntéshozatalt követően, 62. sorszám alatt érkezett meg, vagyis a bíróság a szakértő nyilatkozatainak, észrevételeinek bevétele, figyelembevétele

nélkül hozott ítéletet. Az elsőfokú bíróság az utolsó tárgyaláson – miután a felperes a személyes orvosi vizsgálaton való megjelenést elhárította, és az alperes a szakvélemény aggályait taglaló, további szakértői bizonyítási indítványokat tartalmazó beadványában foglaltakat visszavonta –, a tárgyalás berekesztése előtt végzést hozott, amelyben „minden további bizonyítási indítványt elutasított (59/II. sz.), az 57. számú végzésben már elrendelt szakértői bizonyítás mellőzéséről azonban sem ebben a végzésében, sem más határozatban nem rendelkezett, azt az ítéletben nem indokolta meg (a további bizonyítás elrendelését és annak mellőzését sem említette meg).

[33] Az elsőfokú bíróságnak abból a perbeli cselekményéből, hogy a felperesnek a szakvélemény aggályosságával kapcsolatos észrevételeit a szakértőnek nyilatkozattételle, észrevételre kiadta, megalapozottan lehet arra következtetni, hogy a szakvéleményt az elsőfokú bíróság is aggályosnak tartotta, ezért döntött a további szakértői bizonyítás elrendeléséről (a szakértő írásban történő nyilatkoztatásáról). Ilyen esetben – a felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal egyezően – követendő lett volna az a következetes kúriai gyakorlat (Kfv.X.37.763/2019/6., Kfv.X.37.969/2019/4.), amely szerint a bíróságnak a pervezetés körében fel kell hívnia a felek figyelmét a szakvélemény aggályosságára [Pp. 317. § (1) bekezdés d) pont]. Az elsőfokú bíróság ezt a kötelezettségét elmulasztotta, a szakértő nyilatkozatát nem várta be, hanem – feltehetően a 45. számú végzésben a szakértői vizsgálaton való megjelenés elmulasztása esetére kilátásba helyezett jogkövetkezmény, ennek a felperes hátrányára értékelése alapján – az eltérő, egymással ellentétes ténymegállapításokon és feltételezéseken alapuló, tehát aggályos szakvélemény felperes részére kedvezőtlenebb, 24%-os baleseti egészségkárosodást megállapító részét alapul véve döntött a keresetről.

[34] Az elsőfokú bíróság a szakvéleményben foglaltakkal ellentétesen állapította meg ítéletében, hogy a szakvélemény a felperes szakértői vizsgálatról való távolmaradása miatt tartalmaz feltételezéseket, illetve, hogy a szakértő csak olyan megbetegedéseket rögzíthetett, amelyek az iratokból kétséget kizáróan megállapíthatók. A szakvéleményben ilyen megállapítások nem szerepelnek; a szakértő a felperes egészségi állapota, baleseti eredetű egészségkárosodása véleményezése során – a rendelkezésére álló okirati bizonyítékok alapján – olyan betegségeket értékelt, amelyek korábban, az alperes határozata alapjául szolgáló szakvélemény adásakor, de azt megelőzően, a felperes felülvizsgálatai során is fennálltak; megfelelő kórdokumentáció hiányát a szakértő csupán a nem vitásan fennálló, pszichiátriai részkárosodással (mértékének meghatározhatatlanságával) kapcsolatban hozta fel. A fentiek alapján nem fogadható el az elsőfokú bíróságnak az az érve sem, hogy a további szakértői bizonyítás elrendelése (a szakvélemény kiegészítése) a felperes mulasztása miatt nem vezetne eredményre.

[35] A Kúria rámutat arra, hogy az aggályossági okok fennállása különleges szakismeret hiányában is megállapítható, ezért arra a fél is hivatkozhat, a szakvélemény szakmai alapon történő értékelése azonban a fél és a bíróság részéről fogalmilag kizárt (Mfv.III.10.606/2017/5., BH2018. 233.), mert a szakértő alkalmazását a különleges szakértelem indokolja. Különleges szakértelem hiányában a bíróság sem választhat ki a szakkérdésekben eltérő ténymegállapításokat és következtetéseket tartalmazó – emiatt aggályosnak minősülő – szakvéleményből egyes részeket, amelyekre döntését alapítja. Ugyanakkor, ha a kirendelt igazságügyi szakértő a bíróságnak az ebben a körben megfogalmazott kérdéseire a szakvélemény kiegészítésével választ ad (a szakvélemény aggályosságát kiküszöböli), önmagában az a körülmény, hogy a felperes a szakértő orvosszakmai kérdésekben kialakított álláspontját, következtetését, értékelését, mérlegelését (a kérdéseire, észrevételeire adott válaszát) nem fogadja el, további szakértői bizonyítás elrendelését kéri – a Kúria követendő gyakorlata (Mfv.III.10.145/2018/7.,

Mfv.III.10.197/2018/4., Mfv.III.10.561/2018/4., Kfv.X.37.256/2019/7., Kfv.X.37.356/2019/6., Kfv.X.37.416/2019/4., Kfv.X.37.883/2019/6. stb.) szerint – a szakértői véleményt nem teszi aggályossá, további szakértői bizonyítás elrendelésére nem ad alapot.

[36] A Kfv.VII.37.308/2021/7. számú ítélet a perbeli ügyben nem irányadó, az elsőfokú bíróság eljárása jogszerűségének alátámasztására elsősorban a tényállások különbözőségeire tekintettel nem alkalmas. Abban az ügyben az elsőfokú bíróság a perben kirendelt szakértő – felperes kifogásai alapján – kiegészített szakvéleménye beszerzését követően azért nem rendelt el további szakértői bizonyítást, mert a felperes a szakértői vizsgálatokon és a bírósági tárgyalásokon sem jelent meg. A bíróság a felperest a szakértői bizonyítás elrendelését megelőzően tájékoztatta, ha nem veti alá magát a személyes vizsgálatnak, illetve nem jelenik meg a következő tárgyaláson, a bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján hozza meg a határozatát. A perbeli ügyben a bíróság tájékoztatása a vizsgálaton való személyes megjelenés elmulasztásának felperes terhére értékelésére (nem pedig a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján történő döntéshozatalra) vonatkozott, amely tájékoztatás azonban – a fent kifejtettek szerint – nem tette lehetővé a bíróság számára, hogy a szakvélemény felperesre hátrányosabb megállapításokat és következtetéseket tartalmazó részeit vegye figyelembe döntése meghozatala során. A Kúria rámutat arra, hogy az egészségi állapottól, egészségkárosodás mértékétől függő ellátások iránti perekben a bíróság megfelelő tájékoztatás mellett értékelheti a bizonyításra köteles felperes terhére, ennek alapján végső soron eredményezhet pervesztést a szakértői vizsgálaton megfelelő indok nélküli megjelenés elmulasztása, aggályos (hiányos, homályos, önmagával, vagy a perbeli adatokkal ellentétes, stb.) szakvélemény részbeni, annak egyes, a felperesre kedvezőtlenebb megállapításai elfogadásának és erre alapítottan keresetet elutasító döntés meghozatalának azonban ilyen mulasztás, perelhúzó magatartás, rosszhiszemű pervitel jogkövetkezményeként sem lehet helye.

[37] A fentiek alapján a Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét homályos és ellentmondásos, vagyis aggályos szakvéleményre alapította. Az aggályos szakértői vélemény a perben bizonyítékként nem vehető figyelembe, az elsőfokú bíróság a fentiekben kifejtettek szerint megsértette a Kp. 78. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 316. § (3) bekezdését.

[38] A Kp. 2. § (2) bekezdése szerint a bíróság a közigazgatási jogvitát tisztességes, koncentrált és költségtakarékos eljárásban bírálja el; a (3) bekezdés szerint a bíróság a perkonzentráció és az eljárási igazságosság érvényesülése érdekében az e törvényben meghatározott módon és eszközökkel hozzájárul ahhoz, hogy a felek és más perbeli személyek eljárási jogait gyakorolhassák és kötelezettségeiket teljesíthessék.

[39] A Kp. 2. § (2) bekezdése értelmében a közigazgatási ügyeket tárgyaló bíróságnak a tisztességes bírósági eljárás követelményeinek betartásával kell elbírálnia az elé vitt jogvitát. Ezt a követelményt sérti, ha a bíróság a félnek a szakvélemény aggályosságával kapcsolatos beadványát a szakértőnek megküldeni rendeli, egyidejűleg a szakértőt nyilatkozattételre, észrevételei megtételére hívja fel, vagyis további szakértői bizonyítást rendel el, majd a szakértő nyilatkozatának bevárása és az elrendelt bizonyítás mellőzéséről való rendelkezés nélkül dönt a keresetről, az elrendelt bizonyítás mellőzését pedig nem indokolja meg. A bíróság a fél által előterjesztett bizonyítási indítványhoz, a bizonyítás felvétele tárgyában hozott határozatához nincs ugyan kötve, a bizonyítás elrendelését, vagy a már elrendelt bizonyítás lefolytatását azonban csak akkor mellőzheti, ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen [a Kp. 78. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 276. § (3), (5) bekezdés], és a mellőzés okairól számot kell adnia [a Kp. 84. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 346. § (5) bekezdés]. Az elsőfokú bíróság ebben a körben elzárta a feleket attól a lehetőségtől, hogy eljárási jogait gyakorolhassák [Kp. 2. § (3) bekezdés], a szakértő nyilatkozatára, észrevételeire tekintettel bizonyítási indítványt, észrevételt terjesszenek elő,

ami a követendő kúriai gyakorlat szerint (pl. Mfv.III.10.520/2015., Mfv.III.10.606/2016/9.) olyan súlyú eljárási szabályszegés, amely önmagában a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését eredményezi.

[40] A Kp. 2. § (7) bekezdése szerint a bíróság köteles a jogi képviselő nélkül eljáró felet perbeli eljárási jogairól és kötelezettségeiről, a pártfogó ügyvédi képviselet iránti kérelem előterjesztésének lehetőségéről, valamint indokolt esetben a támogató perben való részvételéről a szükséges tájékoztatással ellátni. A törvényi rendelkezés a jogi képviselővel nem rendelkező fél részére írja elő a tájékoztatási kötelezettséget a fél perbeli eljárási jogai és kötelezettségei tekintetében, amelynek értelmében a bíróság a tájékoztatást a tárgyalási jegyzőkönyvben vagy külön végzésben egyaránt rögzítheti, az abban foglaltaknak konkrétan, az eljárás sajátosságaihoz igazodóan egyediesítettnek és teljeskörűnek kell lennie.

[41] A felperes a tájékoztatási kötelezettség elmulasztására nagyobb részben megalapozatlanul hivatkozott. A bíróság a tárgyaláson a személyesen eljáró felperes eljárási jogai gyakorlásához megfelelő, kellően részletes tájékoztatást adott, a felperesnek a per során tett nyilatkozataiból, bizonyítási indítványaiból, egyéb eljárási cselekményeiből egyértelműen megállapítható, hogy a bizonyításra szoruló tényekről (baleseti egészségkárosodás mértékének megállapítása alapjául szolgáló betegségek), a bizonyítás módjáról, eszközeiről kellő ismerettel rendelkezett, azokkal tisztában volt. Megállapítható az is, hogy a bíróság, miután a kirendelt igazságügyi szakértő a felperes személyes megjelenését a szakértői vizsgálaton szükségesnek tartotta, ezért őt a személyes megjelenésre több alkalommal sikertelenül idézte, erről a bíróságot tájékoztatta, a 45. számú végzésében jogszabálysértés nélkül hívta fel a felperest arra, hogy a szakértői vizsgálaton személyesen jelenjen meg. A felperes a 47. számú beadványában ennek tényét nem vitatta, csupán arra hivatkozott, hogy a bíróság korábban nem tartotta szükségesnek a személyes meghallgatását és a szakértő vizsgálaton megjelenést a szakértő felhívására nem mulasztotta el (a szakértő felhívását a vizsgálatot követően kapta kézhez). A Kúria ezzel összefüggésben utal arra is, hogy a felperes az 59. számú tárgyalási jegyzőkönyvben a tanács elnökének a szakértői vizsgálaton megjelenéssel kapcsolatos ismételt kérdésére azt adta elő, hogy „a bírósággal az első tárgyaláson megegyezett, hogy nem szükséges jelen lennie a szakértői vizsgálaton így ehhez tartja magát”, vagyis a szakértői vizsgálaton személyesen nem kívánt megjelenni. Mindezek alapján a felperes megalapozatlanul kifogásolta felülvizsgálati kérelmében azt is, hogy az elsőfokú bíróság a szakértői vizsgálatra vonatkozó személyes megjelenési kötelezettségéről nem tájékoztatta.

[42] Az elsőfokú bíróság 45. számú végzésében adott tájékoztatása, miszerint a szakértői vizsgálaton való személyes megjelenés elmaradását a felperes „terhére fogja értékelni”, nem felel meg a Kp. 2. § (7) bekezdésének. A bíróságnak az adott ügyre vonatkozóan konkretizálva, egyediesítve kell a személyesen eljáró fél részére az eljárási jogaira és kötelezettségeire vonatkozóan a tájékoztatási kötelezettségét teljesítenie; a végzés szerinti tájékoztatás azonban túl általános, a szükséges és megfelelő tájékoztatás követelményét sérti, mert nem derül ki belőle egyértelműen, hogy a bíróság milyen körben fog joghátrányt érvényesíteni a felperessel szemben.

[43] A felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt [Kp. 120. § (5) bekezdés]. Erre figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban a szakvélemény aggályosságának a kiküszöbölésére, továbbá a megfelelő tájékoztatások pótlására sincs törvényes lehetőség, ezért az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése nem mellőzhető.

[44] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet, mellőzve a felülvizsgálati kérelemben megjelölt azon jogszabályok megsértésének vizsgálatát, amelyekhez a felperes indokolást nem fűzött, a Kp. 121. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.

[45] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a [33]-[36], [42] bekezdéseiben foglaltak figyelembevételével, a szakértői bizonyításra, valamint a tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó eljárásjogi rendelkezései betartásával köteles gondoskodni arról, hogy a döntéshozatalhoz aggálytalan szakvélemény álljon rendelkezésre. Ennek érdekében mindenekelőtt a szakértő 62. sorszáma alatt érkezett észrevételeire megfelelő határidőt kell biztosítani a feleknek arra, hogy eljárási jogaikat gyakorolhassák, a szakértő beadványára észrevételt tessenek és további bizonyítási indítványt terjeszthessenek elő. Amennyiben a szakvélemény aggályosságának felszámolása személyes vizsgálat hiányában, az okirati bizonyítékok alapján nem lehetséges, és a felperes a közreműködést megtagadja, a bíróság köteles részletes, konkretizált, egyediesített tájékoztatást adni arra vonatkozóan, hogy melyek a szakértői vizsgálaton részvétel elmulasztásának jogkövetkezményei. Az elsőfokú bíróság a szakvélemény aggályosságának kiküszöbölése, a tisztességes eljárás követelményei fentiek szerint megtartásával kerülhet abba a helyzetbe, hogy az alperes határozatának jogszerűségéről megalapozottan döntsön.

A döntés elvi tartalma

[46] *I. Homályosnak tekintendő a szakvélemény, ha annak tartalma akár csak az egyes megválaszolandó kérdések vonatkozásában nem egyértelmű, a szakértő az általa lefolytatott vizsgálat alapján nemcsak szakmai ténymegállapításokat fogalmaz meg, nemcsak a ténymegállapításokból vonja le következtetéseit, illetve, ha a szakvéleményben foglaltak nem világosak, nem ellentmondásmentesek, a logikus gondolkodás alapján nem érthetők.*

[47] *II. A tisztességes eljárás követelményét sérti, ha a bíróság a félnek a szakvélemény aggályosságával kapcsolatos beadványát a szakértőnek megküldeni rendeli, egyidejűleg nyilatkozattételre (észrevételre) hívja fel a szakértőt, vagyis további bizonyítást rendel el, azonban a szakértő nyilatkozatának (észrevételének) bevétele, figyelembevétele nélkül határoz, és az elrendelt bizonyítás mellőzéséről nem rendelkezik, azt nem indokolja meg.*

[48] *III. Az egészségi állapottól, egészségkárosodás mértékétől függő ellátások iránti perekben a bíróság csak megfelelő tájékoztatás mellett értékelheti a személyesen eljáró, bizonyításra köteles felperes terhére, hogy a szakértői vizsgálaton történő megjelenést elmulasztotta.*

Záró rész

[49] A Kúria a felperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségének összegét a Kp. 110. § (3) bekezdése alapján állapította meg azzal, hogy annak viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt. A Kúria a felülvizsgálati perköltség összegéről a Kp. 35. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 82. § (2)-(3) bekezdéseire, valamint a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdésében, (5)

bekezdésében foglaltakra figyelemmel, a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel arányban határozott. Az alperes a felülvizsgálati eljárásban felmerült költsége megtérítését nem kérte, ezért a Kúria ebben a körben a Kp. 35. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdése alapján mellőzte a határozathozatalt.

[50] Az Ebtv. 75/A. §-ában foglaltak szerint az ügy illeték- és költségmentes, ezért a felülvizsgálati eljárási illetékről a Kúriának rendelkeznie nem kellett.

[51] A végzés elleni további perorvoslat lehetőségét a Kp. 116. § *d)* pontja zárja ki.

[52] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 107. § (1) bekezdésére figyelemmel tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2024. április 16.

Dr. Magyarfalvi Katalin s. k. a tanács elnöke, Dr. Cséffán József s. k. előadó bíró, Dr. Varga Zs. András s. k. bíró, Dr. Remes Gábor s. k. bíró, Dr. Varga Eszter s. k. bíró